Paragraafid	Lehekülje nr.
Mõisted	1

Mõisted

Juhend

Aktiivaine, toimeaine (ingl *active ingredient, active substance*)	Lühitegevus, tehnika või element, mille mõju on tõendatud ja mida ennetustegevuses kombineeritakse eesmärgi saavutamiseks.
Ennetusprogramm (ingl *prevention programme*)	Ajaliselt piiritletud ennetustegevuse tervikkava. Nt VEPA käitumisoskuste mäng, „Imelised aastad“.
Ennetustegevus (ingl *preventive intervention*)	Teenus, toetus, vahend vms, mis aitab probleemi või selle süvenemist ära hoida. Nt vanemate tugirühmad vanemlike oskuste arendamiseks, sünnieelsed ja -järgsed kodukülastused sünnitusjärgse depressiooni ennetamiseks, emotsioonidega toimetuleku oskuse ja suhtlemisoskuse arendamine vaimse tervise probleemide ärahoidmiseks, vanusepiirangutega seotud seadus alaealiste uimastitarvitamise ärahoidmiseks, öösel tasuta transpordi pakkumine õigusrikkumiste ennetamiseks.
Huvirühm (ingl *interest group*)	Inimeste ja organisatsioonide ring, kellel on ühised huvid teatavate eesmärkide saavutamiseks.
Kõrvalmõju (ingl *unintended effect*)	Mitteootuspärane mõju. Nt laste liikumisaktiivsuse suurendamine võib suurendada enesehinnangulist üksteisega arvestamist, kuid võib kaasa tuua ka laste vigastuste sagenemise.
Mõjusus (ingl *efficacy*)	Sekkumise mõju või toime ideaalsetes, kontrollitud tingimustes.
Probleem (ingl *problem*)	Lahendust vajav heaolu ja tervist mõjutav olukord või asjaolu kindlal ajal ja kontekstis.

Programmiteooria (ingl *programme theory*)	Põhjuslike seoste ahel, mis selgitab sekkumise mõju vahe- ja lõpptulemuste saavutamisel.
Protsessi hindamine (ingl *process evaluation*)	Tegevus, mille eesmärk on mõõta ennetustegevuse kavakohasust ja jälgida, mis tegevuse ajal ja järel toimub.
Rakendustäpsus (ingl *implementation fidelity*)	Ennetustegevuse määr ja täpsus juhendmaterjalide ja ettekirjutustega võrreldes.
Reguleeriv tegur (ingl *moderator*)	Muutuja, mis suudab mõjutada suhte tugevust ja suunda ning sekkumise ja tulemuse suhet. Nt kui ennetustegevuse eesmärk on vähendada noorte vaimse tervise probleeme, võib sugu olla seotud mõju saavutamisega ja tegevus olla edukam tüdrukute kui poiste seas.
Segav tegur, segaja (ingl *confounder*)	Muutuja, mis on seotud nii sekkumise kui ka tulemusega, kuid ei vahenda nende põhjuslikku seost. Nt kui ennetustegevus tegeleb füüsilise aktiivsuse suurendamisega ja selle eesmärk on südame-veresoonkonnahaiguste ärahoidmine, võib segav tegur olla tubakatoodete tarvitamine. See on seotud nii füüsilise aktiivsuse kui ka haigestumusega.
Sekkumine (ingl *intervention*)	Eesmärgipärane tegevus muutuse esilekutsumiseks, probleemi või selle süvenemise ennetamiseks, kahju vähendamiseks, käitumise muutmiseks, kliendi või patsiendi tulemuste parandamiseks vms. Sekkumine võib olla projekt, programm, tegevuskava, teenus vm meede. Nt ravimi manustamine haigusest paranemiseks, õpiabi teenus haridusliku erivajadusega õpilasele.
Sihtrühm (ingl *target group*)	Rühm, keda soovitakse ennetustegevusega mõjutada. Nt otsustajad, keda koolitustega mõjutada tahetakse.
Toimimise loogika (ingl *logic model*)	Joonis või kirjeldus, mis näitlikustab ja selgitab ennetatava probleemi, mõjutatavate tegurite, sisendite, tegevuse, väljundite ja eesmärgi seost.
Tulemuslikkus (ingl *effectiveness*)	Sekkumise mõju või toime tavatingimustes.
Tulemusnäitaja (ingl *outcome*)	Ennetustegevuse mõju või toime näitaja, hinnatakse esmaseid ja teiseseid tulemusnäitajaid. Nt kui ennetustegevuse eesmärk on kehamassi muutus, siis on esmane tulemusnäitaja mõõdetud kehamass ja teisesed tulemusnäitajad kehaline aktiivsus ning puu- ja köögiviljade tarbimissagedus.
Tõhusus (ingl *efficiency*)	Sekkumise tulemuse ja selle saavutamiseks tehtud panuse (nt ressursid) suhe.
Vahendav tegur, vahendaja (ingl *mediator*)	Sekkumistegevuse ja selle mõju põhjusliku seose ahela vahelüli, mis selgitab, kuidas sekkumine mõjub probleemi ennetamisel. Nt kui ennetustegevuse eesmärk on vähendada tubakatoodete tarvitamist noorte hulgas, võib vahendaja olla tarvitamist tauniv hoiak, mis viib muutuseni tubakatoodete tarvitamisel noorte hugas.

Loe edasi →